

HRVATSKA RIEČ

Pređatna ciena: na godinu K 12. — Za po' godine K 6. — Za Šibenik na godinu donatanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. suviše postarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Pravaštvo.

Pod ovim naslovom splitska „Sloboda“ nosi oduži članak, u kojem naravno „dokazuje“ da je pravaštvo i ovo i ono, a samo da nije ni neodvisno ni narodno, jer današnje pravaštvo podupiru viši krugovi, koji da su sklopili veoma uzke sveze sa pravašima.

„Slobodi“ nije nikakav argument, što — kako sama kaže — „njezine izvode pobija najbolje činjenica, da vlada ne podupire ove pravaše i da im je dapače protivna“. Njoj je dosta naglasiti da viši krugovi u Beču, odlučujući državnic, ne vjeruju više u svemoć dualizma, nego da su čak uvjereni da se dualizam neće dugo održati, te dapače da je danas trilateralizam postao neke vrsti državnom misli, a da iz toga „Sloboda“ izvode da je pravaštvo danas nešto posve drugoga od „onoga nekoć veoma radikalnog“, pače „nekoć revolucionarnog“.

Mi razumijemo „Slobodu“. Njoj treba isto tobožnje „revolucionarstvo“ pravaša, koliko i to tobožnje njihovo „služništvo“.

Nu ni jedno ni drugo ne postoji. Da ne postoji služništvo pravaša, najbolje dokazivaju prilike širom naše domovine, gdje u nijednom kutu pravaši nisu vladina stranka, nego su u najžešćoj opoziciji proti svim mogućim služničkim većinama.

A da pravaštvo u sebi nije nikad bilo revolucionarno, to dokazivaju prošli događaji, ime, život, rad i program stranke. Pače baš za pravaštvo prošlih godina tvrdilo se uvijek da je strogo legitimistično, monarhično, zakonito, jer zakonitim sredstvima hoće da dodje do svoga cilja.

I u istinu, što hoće stranka pravu? Ujedinjenje i samostalnost naroda pod žezlom zakonitog vladara.

Toga se cilja držimo i mi te smo ga se uvijek držali, pa smo nastojali da ga se i drugi drži.

Kad drugi nije htio, i kad se vidi da je na štetu hrvatske stvari razciepanost pravaša, što je naravno, što je logičnije nego da nastojimo te se uzpostavi jedinstvo, obća sloga svih pravaša?

Ne samo da to u jedinstvo radimo sada, nego od kada i naš list postoji uvijek smo naglasivali potrebu toga jedinstva i isto radili.

Varaju se protivnici stranke prava i hrvatske misli kad iz toga nastojanja hoće da stvore nešto ponizivajega, nešto protunarodnoga, nešto služničkoga, jer činjenice su tu da ponizivaj, protunarodno i služnički radi danas u svemu sve one stranke koje su prole stranci prava. To se vidi u Dalmaciji, u Banovini, u Bosni i Hercegovini, u jednu rječ svukud.

To vide osobito baš oni krugovi, koji sačinjavaju jezgru naroda.

U Banovini vodstva raznih pravaških frakcija međusobom tako su osobno posvadjena, da

n. pr. u saboru nemaju prečeg posla nego se grđiti na veliko veselje svih onih koji se danas klanjaju upokoriteljnu Hrvatske; dočim izbornici pravaši u raznim kotarima su se dogovorili i složili da će zajedno iztupati i složno birati, bez obzira na osobne tričanje njihovih vodja.

I izbornici su tako učinili. Te su se našli svi pravaši s jedne strane, a svi služnici današnjeg sustava s druge.

Samostalci, pokretaši, obzoraši, vladinovi, činovnici itd., glasovali su i radili su za sluge Khuenove, a pravaši za slobodne ljude.

I sluge Khuenovi, ti novo kuršasi, danas su stupovi protunarodnog sustava, a jedini pravaši zastupaju neodvisnu hrvatsku misao.

Vara se „Sloboda“ da su pravaši, osobito oni oko našeg lista, ikada htjeli ili kušali poči strajom tog novog kursa, ta otkada naš list postoji, toj struji se opirao kao neobjilnoj, suvišnoj i za to štetnoj. Mi smo htjeli i nastojali da sve hrvatske stranke svratimo sa te za narod pogubeljne struje i da ih predobijemo za jedini narodni cilj, za cilj slobode i ujedinjenja hrvatskoga naroda.

Nu stranke novoga kursa volli su poniziti se i upregnuti narod u jaram dualizma, nego raditi za hrvatsku misao. Zašto su to one volile, već smo više puta kazali.

Prema tomu radnja za hrvatsku misao ostaje danas jedino pravašima, koji bi bili previše navini i neprijatelji naroda, kad bi od sebe odbijali razne narodne elemente, koji hoće da rade samo za hrvatski narod.

Neprijatelji stranke prava mogu to nazivati humbugom, mogu služništvom i čim hoće, ali konsolidaciju, okupljanje narodnih redova u jednu vojsku neće spriječiti: a ta vojska biti će jedinstvena stranka prava.

Šibenik, 20. travnja.

„Crvena Hrvatska“ iznosi, da bi Utvara u koju spadaju danas i liberalci, demokrati, dubrovački, imala stvoriti u Zadru nekakav odbor, koji nebi bio demokratski, ali koji bi se pokazao za naše prilike zgodnim da nadoknadi organizaciju Utvare.

Mi predlažemo gospodi, da na čelu te organizacije postave dr. F. Alačevića. Sadržaj lista, koji smo mi u prošlom broju objelodanili, dokazuje, da bi taj čov u istinu znao sve skupiti u jednu falangu proti nama pravašima, čim furtišima, crncima i mahnitcima itd. itd.

Gospoda od humbuga mogu to kušati, a gospar Peruo, uvijek slavni liberalčina, dati će svoj blagoslov. Bez njegovog kumovanja taj posao nebi valjao.

Parlamentarno izvješće.

Beč, 14. travnja 1910.

Carevinsko vieće. Danas u 3 sata podopne otvorena je prva sjednica ovog zasjedanja carevinskog vieća. Komora je dubokom puna

će to po ozbiljnost golema nešest, ali je povlastica to sušte i jedite mladosti. Bez sumnje je zaslužno biti mudricom glavom, ali za taj posao ne dotiče sama volja.

Ma ako je Leuma živ, zna li, borati, još i sada zidjati kule tancije, je li mu biva, još u gradima buja mlada krv, ili se razvodnija, ko to u njemu? Ko u njemu? Ta što on zna? Kad je to njemu, štovanomemu Mariu, bilo dočak, da na sebi okuša ovu tanku analizu? Politika, nauk, pristaše, parnice — sve su tu oni vrijeme potratili, pa i ono, da na se misli. Nu mladosti i Leume dobro se spominjao.

Nekoličak su godina bili drugovi u turskome kolegiju; on među odraslima, a Leumo među vrljičcima. Nešto blida i sjeta dječarca, ali plemićka duša, koja se, zoricime poskakuj u prosušnu tielu, rastavara, i on je, Mari, pijukao zemetke tajna, a ljubio ga nekom idealnom ljubavlju, dok u isti zeman, ni sam ne bi znao izkazati nježnošću, ko što se to učeeše prigadja u kolegiju; a i obranio bi ga od bezčovnosti drugova, koja bude ko beteg po zavodima. Pozatim ga se još u neke spominje dva kolegija, na sveučilištu. Bit će mu bilo o dvaestak godina, a pusto je bio naočan. Kao

zastupnika. Osobito na strani Niemaca gotovo ne lali niti jedan čovjek. Već su novine i razni političari naviestili, da će se u današnjoj sjednici voditi odlučna bitka proti ministarstvu i to oko dnevnoga reda.

Predsjednik komore prekršivši poslovnik, sastavio je dnevni red tako, da zakonska osnova o zajmu od 182 milijuna dolazi kao prva tačka dnevnog reda. Po mnenju opozicije, to predsjednik nije smio učiniti, već je morao kao što je u zadnjoj sjednici bilo, staviti pragmatiku činovnika kao prvu tačku, a za njom osnovu o zajmu. U tom smislu oporbene stranke odlučile su odmah u početku sjednice staviti predlog, da se preobrati dnevni red. Njemačke stranke i Poljaci, da pomognu vladi, da čim prvo proturi osnovu zajma, pristupiše kako rečeno, u punom broju.

Predsjednik pri otvoru sjednice bio je pozdravljen od strane českih radikala raznim poviciima. Čitaju se prikazani podnesci, među kojima oko pučke prosvjete i suviše da se beriva i mirovine učija izjednače sa berivim državnim činovnika XI—VIII. razreda.

Pri tome je predsjednik udjelio reč zastupniku dr. Dulibiću za postavljenje formalnog predloga glede onih petecija, što ih je on iz Šibenskoga kotara prikazao.

Dr. Dulibić izaknuvši veliku važnost pitanja i prieku nuždu da se saniraju zemaljske financije i da se poboljšaju materijalne prilike učiteljstva, predlaže, da, budući se sve petecije toli one što je on prikazao, kol one prikazane odnose na isti predmet, bar jedna i to ona obude i mjestnog školskog vieća u Šibeniku bude u cijelosti tiskana u stenografskom zapisniku.

Predlog bi primljen. Petecije su upućene molbeničkom odboru.

Isti predlog dr. Trešića glede petecija od njega prikazanih bi također prihvaćen.

Zatim predsjednik prelazi na dnevni red. Zastupnik Seitz iziče nezakonitost predsjednika pri sastavljanju dnevnog reda, predbačuje mu kršenje poslovnika, te predlaže, da komora preinači dnevni red tako, da pragmatika dodje na prvo mjesto, a za njom osnova o zajmu.

Ch oće podupire taj predlog i veli, da predsjednik ne radi samostajno, već u svemu izvršiva vladinu volju.

Poslie su još i drugi u kratko govorili i poklen je predsjednik nastojao, da pobije navode predgovornika, prelazi se na glasanje vrhu predloga zastupnika Seitz. Glasuje se poimence. Za predlog Seitz (opozicija) glasovalo je 219, dočim je proti glasovalo 259 zastupnika. Dakle vlada je pri tom glasanju raspolagala veći-

nom od 40 glasova, Za preinaku dnevnog reda biva za predlog Seitz, glasovali su socialisti, slavenska unija, galički Rusini i par Niemaca radikala; za dnevni red predsjednikov glasovaše kompaktno svi Niemci, Poljaci, Talijani i Rumunji. Naravno je stvar, da je mnogo zastupnika slavenske unije bilo odsutno. Zaista lepi dokaz sloge i solidarnosti!

Iza tog glasanja prelazi se na razpravu vrhu zakonske osnove o zajmu od 182 milijuna kruna.

Pošto se poredalo nekoliko govornika, razprava biva prekinuta, te se prelazi na razpravu prešnjih predloga.

Prvi prešni predlog na redu jest onaj zastupnika Vukovića o željezničkom spoju Dalmacije sa monarkijom. Predagatelj Vuković obrazlaže predlog, te se prekida razprava. Nastajna sjednica sutra. Nastavit će se razpravom o zakonskoj osnovi o zajmu, a zatim o istom prešnom predlogu zastupnika Vukovića.

U današnjoj sjednici zastupnici dr. Dulibić, Mandić, dr. Hribar, Rybarž i Strekelj prikazaše upit o nekoj naredbi ministarstva nastave, u kojoj se veli, da se pučanstvo nalazi u velikoj uzrujanosti i bojazni radi skore pojave Halleyeve repatice tako, da neki namjerjavaju prodati svoja dobra i razbacati novac, kao da će biti konac svijeta, te se davaju namještitvima Trsta, Dalmacije i Kranjske instrukcije, kako će podučiti pučanstvo, da se ne boji repatice.

U upitu se naglasuje, da je sve to prosta zlobna izmišljotina čeljadi, koja je dušmanski razpoložena prema našem narodu, te ga nastoji pred svjetlom prikazati u zlom svjetlu. Pita se, je li istina, da je takova nečuvena naredba bila izdana, a u slučaju da jest, kako se opravdava netaemeljite i lažne klevete, na kojim se naredba temelji.

Zastupnik dr. Dulibić prikazao je upit na ministarstvo trgovine glede potrebe, da se nabavi neka osobita vrst gibodera sa žlicom, kojim će se moći pročistiti suva ona manja pristaništa i mandrače, gdje ne mogu pristupiti obični giboderi radi tjesnoće i nemogućnosti kretanje, te ih ne mogu pročistiti, što je na štetu raznim mjestim pri moru, osobito u šibenskom okrugu; pita se, da li ministarstvo kani odrediti, da se nabavi spomenuta vrst gibodera sa kašikom.

Beč, 16. travnja.

U jučerašnjoj sjednici nastavila se razprava o zakonskoj osnovi glede zajma od 182 milijuna kruna. Zastupnik Habermann (socijalni demokrat) veli, da je današnjoj novčanjoj krizi kriva izvanjska politika države; da je nastala potreba tolikih zajmova usljed aneksije Bosne i Hercegovine, koja je stajala ovu monarhiju oko milijardu kruna. Govornik ostrim rečima kritizira izvanjsku politiku Aehrenthala. Izjavlja da njegova stranka ne ima pouzdanja u vladu i

Sretna nevica.

Talijanski Alfred Panzini: Preveo Don Marko Vezic.

Bit će osam godina, što štovani Mari ne vidja Dra. Leuma, dapače, ako čemo baš po istini, ne zna, ni gdje je; je li živ, ili je mrtav. Nu svi su biljezi, da je živ, jer se to nije nigda prigodilo, da doktoru umiru ko kojemu — drago čeljadu; barem im novine štampaju posmrtnu čitajlu.

Nu to je za sigurno, da bi se štovani Mari, da mu je na obr kojih osam dana, uput podigo za onim milim drugom Leumom. Po taj bi ga, ala brajne, načim iztragao i s njime ih izvovice onu koju iz mladih dana na sito prošijao — iz mladih dana, koji, što ima, da, rano moja, šnignuše, a sve isio već na dalečine opučili. Oh, kad bi to bilo mogućno, sa Leumom opočnuti, hoćeš li na pramčioku susrećiti u zaklonici hlada, pa se stlašću obilato osladiti — on, Mari, čovjek ozbiljan — i šuškarijama se razmetati, niti sprednuti, da čes ozbiljnost okrijnji, pa čak i kamenje prenašati za vazdušne kule, ili bajke, u čemu je Leuma o svojoj uri bio vrstni arhitekt po zanatu! Bilo ovo, bilo ono — sanjarili o neizvedivome bit

ti ga je sloboda promienil! Pun entuzijazma, duge kose, u zapuku mu cvieće, priklon budućnosti poput pulešca. „Gospodo — izvio bi glasom — je li svet na prodaju? Tajnovitost sreće i slave u špagu su moga gunjca“.

U Maria nije se mogao primjetiti ni vratiti Leumin poriv i snatrenje, dapače se i njemu mililo taj prizor na Leumi promatrati. Na mahove bi se pričrvištio uz njegove noge, slakom, da to okuša; nu netom je osjetio, da se mrvu sa zemlje izdigao, kumio bi ga, da mu se smiluje i neka se spusti, kako će se iznovice dotaknuti zemlje. A ipak se u svojoj trideset i sedmoj godini Mari bio i bez truda i i bez česca živa umeterizuo, slobodno reći, za zavidan položaj; odvjetnik, s malim, na glasu, uvaženi publicista o političkoj ekonomiji poglaviti smotra, pa najstrag zastupnik.

Mnogi bi se mogao priupitati, u čemu leži tajna tolike sreće, jer je Mari, i neka dotovite glavu, opet je i on bio pristupan dociglome vjetru, povodivši za svakom idejom i ništa dalje — glava, na kakve čes se čudstvo puta namjeriti. Često je i prečesto tajna sreće obavila takim tankušnim razlozima, da čeljad ne

bi vjerovalo. Tako je n. pr. u Maria bilo obrinjano kvadratno lice, a u druge ukočeno ko u prezbiterijanskoga sveštenika; na naočalima dvie obilate leće, okrugle i pričvršćene o svjetlučave šipke — svedjer na smehen nategnute, da bi reći, proustiti će: „Mi u svijet zurimo s tolikom ozbiljnošću, koliko je to nužno, da nleski skeptik“.

Meni se čini, da su oni naočali i te kako utjecali na sudbinu štov. Maria. U sudnici, netom je on razveo govor, i sudci se čak probudili i razigrali, a ipak Mari nije bio, što bi rekli Francuzi — farceur.

Za posljednjih političkih izbornih kreševa protivnici su mu ih svačim navozrali i napisali, a čiglo su ma zaboravili pripomenuti — što kod nas, uz zetu mašte, nije teško zamisliti: „Gospodine, vi ste antipatčan!“

„Ah, štovani, jeste li ga vi ko jeste sretan! Bez žene, bez dječice, bez zanoveti; para na lopate, lisenca na prjenušku“ — uzdisali prijatelji.

„Muči!“ — brećukno bi Mari tugaljivo. — „Što ti znaš, što je ovdje unutra“, — „Ja čutim, da sam zabavljaju sličan, — Što s glasa mre, a smiehom je vitan

da će a toga glasovati proti osnovi zajma. — Zastupnik Chlari (njemački nacionalac) veli, da je njegova stranka glasovala za dnevni red predložen od predsjednika, jer hoće da se ozbiljno i hitno uzme u pretes svaka važna i nužna stvar. Kritizira osnovu u zajmu, čija nužda nije nego onako samo obćenito obrazložena, jer se od strane vlade tvrdi, da se zajmom ima nadopuniti blagajnička gotovina, koja bi jako smanjena raznim predjumovim. Veli, da komora mora najprije da potanko dozna, u koju su svrhu bili predjumljeni toliki iznosi iz blagajničkih ostataka; nego o tome će se tražiti sva potrebna razjašnjenja u budžetnom odboru; bude li se uzpostavilo da državi zbilja treba traženi zajam od 182 milijuna kruna, njegova će stranka glasovati za zajam. — Kalina (česki radikal) kritizira vladu postupak proti českom narodu i zaključuje, da njegova stranka neće ništa novčeva dozvoliti vladi, apelira na sve češke stranke, da se toga stanovišta vazda drže. — Stejner (kršćanski-social) govori u prilog vladi. Veli, da je pramalje kritično doba za ministra financija, jer su kroz to doba porezni prihodi maleni, dočim se imadu izdati silne svote za izplatu kupona državnih dugova. Kaže, da treba što prije trsit osnovu u zajmu, jer bi odgadjanjem moglo nastati velike poteškoće za placiranje obveznica, što se imadu izdati. Njegova stranka glasovati će za zajam, dobije li potrebna razjašnjenja o nuždi da ga se sklopi. — Zastupnik Bukvaj (česki agrarac) iziće, da glasovanje za osnovu u zajmu uključuje izraz povjerenja prama vladi i radi toga razloga njegova će stranka glasovati proti zajmu; dočim pošto je aneksija Bosne prouzročila potrebu da se sklopi zajam, njegova stranka, koja je taj korak iskreno odobrila, dozvolila bi zajam bez oklijevanja, kad bi isti bio tražen od druge vlade, u koju bi Česi mogli imati pouzdanja. Današnja vlada, veli, služi i pomaže Niemcima, pa je slavenska unija odlučila, da sruši Benerthov kabinet. Glavni iskreno želi, da se dođje do izmirenja između Čeha i Niemaca, pa su Česi spravi zato i žrtava dopinjeiti, ali to izmirenje ne može da uzisled naga pod uvjetom, da se sačuva jedinstvo i integritet česke kraljevine i da se zajamli podpuna jednakopravnost svim narodim. Veli, da prvog ne ve upute kakvi pregovori za izmirenje treba da vlada povuče narodnostne zakonske osnove za Česku. — Zast. dr. Okuniewskij (Rusi) kritizira postupak Poljaka, osobito članove političke pučke stranke, kojim je na čelu zastupnik Stapiński. Prvo, veli, izgledalo je, da će Poljaci pomoći slavenskoj uniji u borbi proti Niemcima. Stapiński i njegove pristalice bili su žestoki protivnici ministra Bilinskoga. Sada su oholnili prama ostalim Slavenim i postali su veliki prijatelji istoga Bilinskoga. Bavi se raznim galicim prilikama i na koncu izjavlja, da će Rusini glasovati proti zajmu. — Zastupnik Hudec (socialista) polemizira proti navodim ministra Bilinskoga, koji je predjumio bez ovlaštenja novaca iz blagajničkih ostataka i još kaže, da bi u slučaju rata to isto opet činio. Govornik veli, kako se nije našlo ništa, da se predjumio, da se ublaži postojeća velika skupoć; ipak u Galiciji narod propada, brojno izseljuje, industrija nazaduje tako, da u jednoj fabrici u Sanoku od 1200 radnika otpušteno ih je 800. Glasovati će proti osnovi u zajmu. Na predlog zast. Schachingera zatvorena je razprava.

Zast. Lozer (generalni govornik, kršćanski socialac) iziće nužda, da se prihvati osnovu u zajmu, koji je postao potrebit radi aneksije Bosne; čudi se stoga, što su južni Slaveni proti osnovi u zajmu, jer da su oni imali najveći interes da se do aneksije dođje. — Zast. Vojta (česki agrarac) kritizira vladu a osobito djelovanje bivšeg ministra Schreintera, koji je u

mladosti bio Čeh, a kasnije, kad se je sjetio, da kao Čeh neće činiti kariere, postao je Niemac i kao ministar izkazao se ljutim protivnikom Čeha. I ako je on, veli, otišao, vlada i dalje ne ima prečeg posla, već da germanizira.

Pošto je tim dovršena razprava o zakonskoj osnovi glade zajma, ista biva upućena budžetnom odboru.

Prelazi se zatim na razpravu o službenoj pragmatiki državnih činovnika. Ovom zakonskom osnovom uređuju se odnošaji između činovnika i države, njihova prava i njihove dužnosti. Prvi govornik zast. Glöckel (socialni demokrat) kritizira osnovu u raznim potankostima. Iziće da se ista ima nadopuniti i drugim zakonskim osnovam, kojim se uređuju pravni odnošaji državnog učiteljstva, te oficijanata, pogodbenih činovnika i šumara, kojim svima bi se morao udieliti značaj državnih činovnika. Veli, da je bila skrajna nužda, da se urede službeni odnošaji činovnika, jer su postojeći propisi manjkavi i zastarjeli; ali zakonska osnova ni malo ne odgovara današnjim prilikama. Iziće osobito, kako je istom stegnuto pravo udruživanja i peticioniranja činovnika, te izjavlja, da će njegova stranka prije dopustiti da cela osnova propane, nego li da ista bude primljena sa odredbom, kojom se steže pravo udruživanja činovnika, koji u tom pravu imadu jedino uporište da se brane. Veli, da osnova treba moogih bitnih preinaka i nadopunjenja, što će njegova stranka u odboru predložiti.

Razprava biva prekinuta, te predsjednik daje rječ zast. Vukoviću, da dalje obrazloži prešni predlog o dalmatinskim željeznicam.

Vuković crta žalostnu poviest svih zakonika i naredaba što se odnose na gradnju dalmatinskih željeznica. Veli, da ni zakoni, ni naredbe ni ugovori nisu bili poštovani, već su ostali mrtvo slovo. Spominje zakon od 30. travnja 1873. o gradnji željeznice Zadar—Očestovo, zakon od 21. prosinca 1898. o željeznici Dago-polje—Aržano, zakon od 7. srpnja 1902. o željeznici Aržano—Bugojno, zakon (austro-ugarska nagodba) 30. prosinca 1907., o željeznici Knin—Ogulin; sve je to ostalo mrtvo slovo. Nisu se gradile ni one pruge, koje je austrijska vlada mogla da na svom teritoriju gradi. Otvreće se obširno na pitanje o gradnji željeznice od Knina prama Ogulinu. Gradnja ove željeznice zajamčena je posebnim ugovorom između austrijske i ugarske vlade; ovaj parlament, kaže, prihvatio je austrijsko-ugarsku nagodbu izričito pod uvjetom, da se ta željeznica gradi. Po ugovoru morala je ugarska vlada započeti sa gradnjom još g. 1898., a gradnja je morala biti gotova koncem 1911. Nego, ništa se šta učinilo, ništa izgleda, da se kani učiniti. Govornik je mienja, dz bi se imao sazvati obranički sad, predvidjen u nagodbi, da riješi pitanje, jer se radi o kršenju sklopljenog ugovora od strane ugarske vlade. Napominje pak, kako je austrijska vlada veliku pogrešku počinila i slabost pokazala, kad je izpunila neke zahtjeve Magjara u pogledu željeznice Kašau—Oderberg, dočim je izpunjenje tih zahtjeva morala učiniti ovisnim od izpunjenja dužnosti Magjara u pogledu gradnje ličke željeznice. Veli, da je vlada zavela u bludnju (glasovi: prevartila) ovaj parlament, kad nije poduzela sve nužne korake, da se dođje do gradnje željeznice Knin—Ogulin. (Prekida se razprava).

Pošto su se pročitali razni predlozi i upiti, sjednica biva zatvorena. Nastajna je sjednica u utorak 19. t. mj.

Proračunski odbor. Jutros se je sastao proračunski odbor carevinskog vieća, da pretere zakonsku osnovu u zajmu od 182 milijuna kruna. Slovenski zastupnik dr. Korosec stavio je predlog, da se odgodi do utorika razprava. Pošto su razni govornici iztakli svoje nemiljoj neprilici, jer sobom prila, putničku torbu, odvjetničku lisnicu, štap, kišni štit, impermeable i smučenu glavu, a ovo i je najzanosetnijaja prtljaga.

Bio je pozvan u Modenu poradi ogromne stečajne parnice; nadivano se i najstraj pobedio. Po taj se šest, poput Cezara, mogao oglašiti: venci, vidi, vici, a takih se kod Maria učesto prigadjalo. Nu ovoga puta pobedu razvodni brozjavka predsjednika Vieća, koji ga s noge pozivao u Rim zbog glasa povjerenja, — Odilazim, ali vam se kunem, gospodo — oštro ih je niz prozoreći sipao svojim klijentima, koji ga uštapljeni pri ogradi kolnice pozdravljali — kunem vam se, ako do tridni, dok se vratim natrag, ne podmore, i čavle čemo im povaditi. Što? Nema para? I te kako čemo ih iztegnuti!

Klopotanje vlaka, kad će krenuti — običajno se ovako kod nas vlakovi pomiču — cecnu njime o pitanje. Do tren: klijenti, čavli, bies, parnica, glas povjerenja — sve to šmignu na pendjerić zajedno s dimom sa smotke. Uvjeravao bi on, da sve ove važne posle sobom

stanovište prama tome formalnom predlogu, ovaj bi stavljao na glasovanje. Glasovalo se polmeinčno, te je predlog odbijen sa 23 proti 22 glasa. Razprava je nastavljena. Vlada želi, da se stvar pošto po to riješi još danas u odboru, nu teško će joj poći za rukom da to izpostuje.

U odboru se je povelja živa razprava o odredbi ministarstva financija, da se radi prošednje iz proračuna izbrisu razne svote namijenjene za nove gradnje. Ministar financija je to razpoložio, jer ne ima pokrića za te nove gradnje. Predstoji, kaže se, izbris raznih svota uvrštenih u proračun za razne nove lučke radnje u Dalmaciji. Stvar svrača na se sveobću pozornost.

Po onome, što bi ministar financija bio izjavio jučer u poljskom klubu, izgleda da proračun osim svote, koja se ima pokriti zajmom o kom je gori bilo govora, ostaje još nepokriiven za svotu od 55 milijuna. U poljskom klubu, bio bi isti ministar izjavio, da će ostavit ne-taktno sve što je u proračunu predvidjeno, ako mu komora dozvoli dalnji zajam od 55 milijuna.

Upit

Zastupnika Dra. Dulib'ca, Mandića, Hribara, Dra. Rybara, Štrekelja* i drugova njihovim Preuzvišenostim gospodi ministru-predsjedniku, ministru unutarnjih posala i ministru nastave, glede naredbe namjestaštivim Dalmacije, Trsta i Kranjske povodom predstojeće pojave Halley-eve repatice. — (Prikazan zastupničkoj kući u sjednici 14. travnja.)

Povodom predstojećeg prikazanja Halley-eve zvijezde repatice i raznih pojava, koje radi toga mogu da u pučanstvu nastanu, kao na primjer strah od konca svijeta i izrabljivanje puka od strane špekulanata i t. d., ministarstvo nastave, kako današnje novine izvješćuju, izdalo je naredbu, koja je ponajprije upravljena namjestašniku Trsta i Dalmacije i zemaljskom predsjedniku Kranjske. U toj se naredbi iziće, da u seoskom pučanstvu južnih zemalja, osobito u manje prosvjetljenim slojevim pučanstva Dalmacije, vladaju velike bojazni radi prikazanja zvijezde repatice, tako da u tim slojevim pučanstva neki čak namjeravaju razprodati sva svoja dobra i novac raztepsiti. Radi toga ministarstvo nastave nalaže spomenutim zemaljskim poglavicim, neka uzmoste primjerenom podukom u školi i u crkvi umiriti pučanstvo i zapriječiti možebitne žalostne zablude i kakva luda djela.

Podpisani moraju izričito izjaviti, da ni u Dalmaciji ni u Primorju, ni u Kranjskoj ne postoje niti u najširim slojevim pučanstva gorinavedene ili kakve druge slične bojazni. Sve što je rečeno o tobožnjem strahu, kao i o namjeri da ljudi prodaju svoja dobra i o mogućnosti da pučanstvo počini kakve ludorije, nije drugo nego perfidna izmišljotina stvorova, koji su prama našem narodu dušmanski razpoloženi, te davaju tako lažne informacije na viša mjesta i navlaže razpostiru lažne glasine u svrhu, da naš narod i naše zemlje ponzite i rugu izvrgnu.

Pučanstvo krajeva, što imamo čast zastupati, povodom očekivanog prikazanja repatice, drži se, ko što je naravno, sasvim mirno, niti se boji lakrdije da će š njom nastati svrha svijeta, pa u tom pogledu ne trebujie nikakvih poduka. Mimogred budi rečeno, da naše novine nisu uzemirile niti uzemiruju nikoga prečeranim, glupim vjestim o repatici, kao što je to drugdje slučaj.

Naumljena sveobća poduka u školi i u crkvi, da od repatice ne ima pogibelji, mogla

* Uplit postavise po jedan zastupnik iz Dalmacije, Istre, Trsta, Gorice i Kranjske. Op. Ur.

bi naprotiv da neke uzemiri, koji su sad inače sasvim mirni i bez ikakve ni najmanje bojazni.

Radi toga dužni smo postaviti Vašim Preuzvišenostim ovaj upit:

Odgovara li istini, da je ck. Ministarstvo u nastave izdalo gori naznačenu naredbu, a u jestnom slučaju kako glasi ista, te kako Vaše Preuzvišenosti opravdavaju one zlobne i po narod uvredljive osvade, koje ta naredba po-lag novinarskih vjesti sadržava.

Političke viesti.

Austro-Ugarska prema Srbiji iza putovanja kralja Petra. Iz Beograda se javlja iz autentičnih vjesta: „Sigurno je, da će kralj Petar posjetiti i još nekoliko zapadnih dvorova, pa dođu njima i bečki dvor. Na taj posjet već su pristali u Beču. Kralj će svoje novo putovanje poduzeti zajedno sa prijestolonasljednikom Aleksandrom, samo će neko vrieme ostati u Srbiji da se odmoru i da uredi nekoja važna državna pitanja.“ „Dnevni List“ doznaje navodno iz dobro obavještenih političkih krugova, da je austro-ugarski ministar spoljnih posala grof Aehrenthal po naročitom kuriru izvjestio srbsku vladu, da će Austrija dati zamislih koncesija Srbiji, ako se Srbija odrede sklapanja novog trgovinskog ugovora sa Turskom i Bugarskom.

Predsjednik poljačkog kluba proti vladi. U sjednici poljskog kluba govorio je predsjednik Glombinski o položaju. On je rekao, da poljski klub mora glasovati državne potrebe, pa da će glasovati za ovaj zajam, ali da sve to ide do stanovitve mjere. Vlada napokon mora da izidje iz današnjeg nesnosnog položaja, da predje na definitivnu konsolidaciju parlamentarnih odnošaja. Ima se napokon početi i sa uređenjem zemaljskih financija. Ako se budu tražili novi zajmovi, padati iz deficita u deficit, morat će se razpisivati novi izbori itd.

Protiv njemačkog turstva kod Slovenaca. Naredbom ministra nastave od 1907. dozvoljena je u krajskim gimnazijama u gornjim razredima pouka u slovenskom jeziku. Izuzeći su matematika, geografija i poviest, koji se predmeti moraju još i danas podučavati izključivo u njemačkom jeziku. Slovenci nastoje, da se njemački jezik posve odstrani. Stručnjaci su već sastavili i slovenske knjige, a zastupnici imadu sada da kod ministarstva poduzmu nužne korake.

Arnautski pokret dovršen. Ustanak, što su ga Arnauti priredili u Staroj Srbiji i Albaniji, već je dovršen. Zapovjednik 3 zbora javio je u Carigrad, da se je deset poglavica ustaških bezukovno podvrglo, a ostali da će i još tek dana učiniti. Ustaše su povratili jedan zaplijenjeni i sedam uhvaćenih vojnika. Nagla mobilizacija znatne vojne sile od 30 bataljuna ugušila je pokret Arnauta, koji doduše nije time posve svladan i prestao, ali je barem izgubio aktuelnu opasnost. Sada će biti dužnost turske komore, da izpita tegobe Arnauta i da stvori odluku glede njihovih zahtjeva. Bit će to prvi put, što će se pokušati snaga parlamentarne vladavine u Turskoj kod riešavanja vrlo teškog zadatka. Za mladotursku vladu mirno je riešenje vrlo znamenit dobitak.

Preinaka kaznenog zakona.

Due 16. o. mj. bi proglašen u službenim listu zakon, kojim se preinakuju neke odredbe kaznenog zakona u pogledu iznosa, koji su mjerodavni za prosudjenje kažnjivih djela.

Tu se radi od ovim kažnjivim djelim: o krađi, zlobnoj šteti, pronevjerenu i prevari.

Po dosadašnjim kaznenim odredbam obična krađa, zlobna šteta i prevara b'le su kvalificirane kao zločinstva, kažnjiva od sudskih dvorova, ako je iznos nanešene štete nadmašio for. 25. a pronevjerjenje, ako je pronevjerjeni iznos nadmašio for. 50, dočim kvalificirana krađa (t. j. ona počinjena u društvu iz zatvorenog mjesta ili od služinčadi na štetu gospodara i t. d.) bila je smatrana i kažnjena kao zločinstvo, ako je vrijednost ukradenog predmeta iznosila for. 5. Da pripomenuta zlodjela budu kažnjiva tammicom od 5 i više godina i da po tom razsuda vrhu istih podpadne nadležnosti poronog suda, trebalo je po dosadašnjim propisim da šteta iznaša preko for. 300.

Po novom zakonu preinačene su visine svih tih iznosa, tako da odsle mjesto iznosa od for. 5 ustanovljen je iznos od Kr. 50; mjesto iznosa od for. 25, ustanovljen je iznos od Kr. 200; mjesto for. 50: Kr. 200; mjesto for. 100: Kr. 1000; mjesto for. 300: Kr. 2000.

Po tom da se obična krađa, zlobna šteta, prevara i pronevjerjenje označe i kazne kao zločinstva, treba odsle da šteta iznosi preko Kr. 200, a za kvalificiranu krađu treba da šteta iznosi preko Kr. 50. Ako šteta iznaša manje, učin se označuje prekršajem kažnjivim od kotarskih sudova. Da spomenuta kažnjiva djela dođu pred porolni sud, treba da šteta iznosi preko Kr. 2000.

Na licu puk zabavljati.
„Ja veseo, ja sretan, ma ja?“ — navraćao bi se on na istu sam soba, a osobito za jutarnje pritišice u sobi. — „Ti li, jadniče, sretan?“ — i tugaljive bi kobil upačio prstom u ogledalo i iznovice se nasmijs, ogledavajući se sam o se. — „Aj, odlazi budalino!“ — prizuzio bi hilirnice se oblačeć, pa lani: „čiao“ u svome nezabornomve dialektu, u pò lombardski, a u pò venecijanski.

— U prvome, štovani, razredu nema više mjesta... Dociglu je kolesnicu zapremilo društvo iz Amerike, koje putuje u Rim, da se pokloni sv. Otcu Papi.

— A onda mi izvolite označiti, kamo ću ući.
— Ako izvolite, štovani, prikopčaj ću još jedan vagon — izgovarao pročelnik postaje, za njim koracajući.

— Nikako; ući ću u drugi...
Pročelnik mu dostaje svojom rukom otvori vrata na drugome razredu izgovarajući:

— Amo, udijte ovdje, ima mjesta — i prigurne uzbrdo štov. Maria. Opet je ovaj u

Novi zakon stupa u krepost 15-ti dan iz proglašenja, po tom na 1. idućeg svibnja. Krepost zakona proteže se i u nazad za zlodjela počinjena prije proglašenja zakona.

Tomu zakonu ne može se poručiti opravdanosti u koliko stari kazneni zakon počitje iz godine 1853, kad je vrijednost novca bila daleko veća nego li je danas.

Ma šta je ovo?

Većina naših težaka, koji imaju kar prima je ovih dana ovaj aber:

Kaznena odredba.

Pošto iz prijave c. k. redarstvenog poslova u Šibeniku prozlati, da ste se vi učinili krivcem prekršaja predviđenog od paragrafa 11. obrtnog pravilnika počinjena neprijavljenjem tjeranja slobodnog obrta prenosa tereta kolima i kažnjiva po parag. 132 a. o. Pr. globom od 5—500 K. ovo c. k. Poglavarstvo na temelju parag. 141. i 147. obrtnog pravilnika nalazi da vas osudi na globu od 10 K, na korist kotarske bolesničke blagajne u Šibeniku.

Pustimo jezičnu stranu i stilizaciju ovog abera, a prihvatimo se njegove suštine.

U ime stotine naših težaka, koji su primili ovaj aber, uslobodjujemo se upitati gospodinu demuncijanta, a tim i onoga koji je ovu odluku protiv naših težaka izdao, da nam kaže: 1. Kako, kad i gdje se izvadjaju u Šibeniku takove silne gradjevne radnje, da bi se prevoz gradjevnog materijala morao smatrati obrtom? 2. Koji naš težak tjerja izključivo obrt prevazanja obrtnog materijala? 3. Zna li i poznaje li gospodin Luša duh zakona i obrtni pravilnik?

Pošto mi u Šibeniku nevidimo nikakvih javnih radnja, već što se ovdje ondje gradi po koja kućica za stanovanje i da gradjevni materijal prijatelj prijatelju, ako nema kara vlastitog, dovede do u more, to neznamo odakle je gospodin Luša pronašao da je to tjeranje slobodnog obrta?

Mi znamo, da se je u zadnje doba povećao broj službenog aparata na našem poglavarstvu i da ti ljudi nemaju vele posla, ali zato nije od potrebe da se izdavaju i takove osude, koje nemaju oslona i kojima se hoće pošto po to da se navede narod na zdvojnost i očajanje.

Kad bi sve i ostojao slučaj da naši težaci tjeraju obrt prevoza gradjevnog materijala, vlasti bi morale što se kaže začepiti jedno oko, jer svak zna i vidi, da je usljed zaraze filoksera naš težak spao na tanke grane i da mora na svaki način, da se muči i trudi, kako da prehrani sebe i obitelj. Zakon treba poštovali, to kažemo i mi, ali ga nije potreba aplicirati i ondje gdje mu nema mjesta.

Za kotarače, za automobile, dakle za luksuzne stvari nemozemo se naći zakona, a naš Luša brzo ga je našao za naše težake i proglasio je tjeranjem obrta čak ako naš težak preveze za vlastitu porabu malo spržine s mora, ili malo kamenja u more.

Uzdamo se u pravednost gosp. savjetnika Rešetara, te se nadamo da će on s ureda povući ove odredbe, kojima se ne postizava ništa drugo, nego samo to da se nevoljog težaka zblija tjerja do zdvojnosti i očajanja.

Dopisi.

Sljpet. 15. travnja.
Slavka Baričević iz Omiša, učenica, izradila je sliku „Srce Isusovo“ na bijeloj svili, zlatom i svilom izvezeno, koja se nalazi u papirnici g. P. Šegvića na Gosposdom trgu u Splitu izložena. Ta je slika tako lijepo izradjena, da privlači svaki dan mnoštvo gledalaca. Boje su baš vještački izvezene, a lišće je tako krasno izradjeno, te bi rekao, da je baš s ruže ubrano te ondje postavljeno. Od srca se radujemo i želimo mladoj umjetnici, da zna ovako vješto veziti, te očekivamo od nje još koju lijepu izradbu. Suvise, ona je položila s odlikom izpit kod obrtničke škole za prostoručne ženske radnje, te joj je izdana svjedočba za samostalno poučavanje u tom predmetu. Unapried preporučujemo se našim p. n. župnicima, da im nije treba obratiti se tudjincima za izradbu crkvenih odjeća, kad imamo domaćih zanadžija. Bilo sretno i čestito!

Split.

Trgovačka škola. Ob ovoj se školi toliko izvjavilo, da nebi moglo biti napisano ni na volovoj koži.

Osim našega Stražka, sve novine pa i Dujev Balavac pošteno opališe po onu: „na vruću ranu, ljutu travu!“

I kao da je našoj štampi dodijalo, više se o tome i ne piše.

Sa izvjestne se strane našme poručilo, da se udarilo zlim putem. Rekoše, tu je nadzorstvo i kontrola trgovačke škole, tu je kotarski poglavar, pa se trebalo ovima obratiti i bilo bi se potužilo željeni uspjeh.

Dakle zato, što se ignorirao „službeni put“, neka i nadalje uživa naša trgovačka škola svoj „dobar glas“! Rekoh dobar glas, kao što i mora da bude, sa poznatim ravateljem i sa njegovom trajnom zavodom sa nekojimi učiteljskim silama.

Kod takovih prilika i samo se djaštvo kvari, a iz naše će trgovačke škole niknuti još razni: „Flašmani, Bubi i Toni Pajaci!“

Ovoliko kao „raport“ pomenutom službenom putu!

Radi polemike „o ribarskom sa-vezu“.

Zamoljeni donosimo ovu izjavu, jer u istinu gosp. Belamarić, naš dobar suradnik u poslu ribarstva, nije zaslužio da ga se u ovom poslu ribarstva napada. Izjava glasi:

U polemici što se vodi u „Našem Jedinstvu“ oko osnua „ribarskog saveza“ gospoda polemizari dotakli su se i mene, te na neki način hoće, da cio moj rad na ribarskom polju pripisaju nekoj osobnoj osveti, što niasam tobože dobio mastna mjesta.

Da su gospoda parbači zavirila malo u dublje, bili bi našli, da ja radim na ribarskom polju ima hvala Bogu 21 godinu, dakle koji nije bilo mastnih mjesta. Da sam pako težio za mastnim mjestima na pomorskoj vladi, mogao sam u svojoj dvadesetoj godini biti putujućim učiteljem za ribarstvo i tim osjetitli sistemiziranje mjesta ribarskog nadzornika.

Natjecao sam se na mjesto pristava za ribarstvo zato, jer sam cienio, da sam po svojoj savjesti imao pravo, a čutio sam se i sposobnim. Ako niasam uspio, tome je kriv viek protekcionizma u kojem živimo i postavljanje „veta“.

Mene ipak to nije omelo u mom daljnjem radu. Osobama se nikad bavio niasam, nego samo u toliko, u koliko su javni ljudi odgovorni za svoj rad pred narodom.

Kad bih se bavio osobama, mogao bih dosta toga iznieti na javu, ali se držim svoje savjesti, koja mi nalaze da negdašnjeg prijatelja nemogu mrziti, nego samo sažaljavati.

Mastnih mjesta niti sam tražio, niti tražim, niti ću tražiti, a zadovoljiti ću biti, ako u čemu svojim radom doprinesem blagostanju narodnome.

Pučki sam učitelj, te sam se naučio živiti siromaški, a obijlia netražim, jer me nato niasu privikli ni moji pokojni roditelji, koji me naučiše u dvanaestoj godini griziti crnu koru svojim zubima.

Ovoliko sam cienio shodnim reći u hator istini, preporučujuć gospodi polemizarima, da puste mene na miru, ako nežele da očitam bukvicu, po kojoj bi se najbolje vidjelo zašto me spominju.

U Šibeniku, 18. travnja 1910.

Vinko Belamarić,
nadučitelj.

Iz grada i okolice.

Riznica naše bazilike još je uvijek zadržana armaduram, podignutom pred 3 godine, koja zapačava ulicu sa trga k obali i priječ prolaz, koji je tuda živahan. Onomadnje je bila neka komisija i pregledavala crkvu više sati. Misliio se, da će poslije toga početi raditi i da će ona armadura biti napokon odstranjena, ali se na žalost ne vidi ništa, već samo što neki mjernik izvana već više dana čini neke izvide, a kažu da je to zato, što se našlo, da prijeti pogibelj krovu crkve usljed vode što za kiša probija u šepere krovnih ploča. Bilo što bilo, trebalo bi ipak da se za svaki nužni popratak na ovako monumentalnoj zgradi odredi odmah što je potrebno i da se odmah izvede, da ne bude većeg kvara i da se ne dogodi, kao što se eto dogodilo, da jedna armadura uz rizinicu iste crkve stoji tu već tri godine, a da se ne vidi nikakve radnje. Nehaj i nemar vlade prama ovom remek-spomeniku graditeljske umjetnosti neda se ničim opravdati i bilo bi vrijeme, da s njezine strane prestane ovo sistematično zapostavljanje Šibenika, koje je postalo i odveć očito.

Brzvlak... Šibenik—Split! Sretna je Dalmacija dobila novom željezničkom „tarifom“ također i brzvlak. Na neka se u misli na željeznički brzvlak, nego znajte, vi sretni dalmatinci, vozne se karte izdavaju za djake uz cijenu brzog vlaka i na njima je trojezično napisano brzvlak! Tako se na prvi mah nekoji djaci obveseliše, nu u brzo razočaraše, kad vidjše, da stigoše zajedno sa putnicim običnog „osobnog vlaka“, sasvim tim da im je karta brzog vlaka bila slanija! Djaci pozor, na schnell-zug, Šibenik—Knin—Split!

Za školu u Döcu. Po vjestima u „Hrv. Rieči“ doznasmo, da je pitanje o gradnji školske kuće za naš okoliš sretno potaknuto sa

strane naše občine i da je isto bilo pretresano i u kotarskom školskom vieću, tako da se sada stvar nalazi kod pokrajinskog školskog vieća u Zadru na konačnu odluku. Mi se pouzdano nadamo, da će pokraj. škol. vieće u ovom važnom za nas pitanju doći podpuno u susret našoj občini i da će ga riješiti što skorije, jer vrijeme izmiče, a mi bi rada i bili bi puno i harni i veseli, kad bi se škola u Döcu otvorila početkom nastajne škol. godine. — Dolaćani

Radiotelegrafske radnje u Furnaži kod Mandaline već su privedene kraju. Doznajemo, da je sa ove stacije već započeo radiotelegrafska saobraćaj sa drugim stacijama s najljepšim uspjehom.

Razpremanje i nasipanje obale Makale, po onome što vidimo, sledi odveć sporo i kad bi išlo ovako napried, prošlo bi i cio ljeto, dok bi ova obala služila trgovini i prometu. Upozorujemo one, do kojih je, da pospeše s radnjama, jer je zbilja žalostno i zazorno vidjeti kako se tu radi sve nekako preko volje.

Parlamentarno izvješće sledit će i u drugom broju.

Pokrajinske vesti.

Akademija sokol. „dorasta“ (djački odjel) u Splitu bila je u subotu na večer 16. tek. u dvorani Hrvatskog Doma. Preko 60 mladih sokolova dokazalo je evu po drugi put, koliko se može uzstrajnim vježbanjem mišica poraditi za svetu sokolsku ideju. Akademija koja je završila s plesom, odazvalo se prilično svieta, akrepem je moglo i više. Za sokolsku stvar imaju se interesovati svi slojevi građanstva!

Peticije učitelja. Iz kruga dalmatinskih zastupnika prikazane su u carevinskom vieću peticije učitelja i občina, neka se beriva naših učitelja izravnavaju sa berivama državnih činovnika IX. i VIII. čina; kao da država doprinese 50 posto za školske potrebe. (Vidi o tom parlamentarno izvješće u ovom broju).

U Rabu se ustraja „Hrvatski Sokol“. Veliko je oduševljenje zbog tog u građanstvu. Već do sada upisalo se toliko članova, koliko se nitko nadao nije. Biran je privremeni upravni odbor, koji ima da izvede sve predradnje i da podastre vladi na odobrenje pravilnik. U odboru su: Š. Pijuljan, I. Bakota, S. Danilo, K. Tonša, A. Bastiančić, A. Deželjin i I. Španjol, sve mladi ljudi zanešeni za sokolsku ideju; pa nam je već to jamstvo, da će ova rodoljubna i toli ovdje potrebna ustanova rasti i cvasti. Bila su u istoj sjednici prihvaćena mal da ne nepromjenjena pravila zadarskog sokola.

Kušnja i nagradjivanje finih mastinovitih ulja. Na 31. pr. mj. bila je u Splitu kušnja i nagradjivanje finih dalmatinskih maslinovitih ulja, priredjena od „Zemaljskog Gosposdarskog Vieća kraljevine Dalmacije“, u prostorijama c. k. poljođelske učione i kušionice. Natjecala su se 22 proizvođitelja sa 22 uzorka, koje je analizovala c. k. kušionica u Splitu. Nagrade su ovako porazdijeljene: 1. br. 3 prvu nagradu od 400 K dobi Uljarska Zadruga u Banju kod Zadra. 2. br. 7. drugu nagradu od 350 K dobi gosp. J. Hranušić iz Postira na Braču. 3. br. 4. treću nagradu od 300 K dobi posjednik Jakov Martinović iz Kuklje kod Zadra. 4. br. 6. četvrtu nagradu od 250 K dobi Uljarski Odbor u Murteru kod Šibenika. 5. br. 8. petu nagradu od 200 K dobi posjednik g. Ivo Marija Maroević iz Pučišća na Braču. 6. br. 5. šestu nagradu od 150 K dobi Uljarska Zadruga u Prekome kod Zadra. 7. br. 9. sedmu nagradu od 100 K dobi Uljarska Zadruga u Kalima kod Zadra. 8. br. 12. osmu nagradu od 80 K dobi Uljarska Zadruga u Igranima. 9. br. 11. devetu nagradu od 60 K dobi Uljarska Zadruga u Žmanu. 10. br. 15. desetu nagradu od 40 K dobi Dr. Ivan Nazor iz Bobovišća na Braču.

Razne vesti.

Povratak bosanskih izseljenika iz Turske u domovinu. Ovih dana su se povratile nazad iz Turske u Bosnu tri porodice muslimanskih „Muhadžira“, koje su pred kratko vrijeme napustile Bosnu i Hercegovinu. Vraćajuće se te tri familije iz kotara Prnjavor okružja Banjalučkog, te su posvema materijalno uništene, latalući po Makedoniji i trošeći ono novca što su ga priskrbili i dobili za kućicu nad glavom prodatu. Hoće li već jednom doći kraj ovoj narodnoj pogibelji — seobi?! Iz pisama koja stižu od izseljenih Bosanaca u Tursku, razabire se opasno stanje — nastalom pobunom Arnauta. U istim se pismima kaju i ljuto žale, što lahkomouno napuštise zavičaj, i bezrazložno ga odoše tražiti u zamjeni sa kipučom i nemirnom Arbanjom.

Hofrichterova afera. Kako se iz Beča javlja, povest će se razpravu protiv uapšenoga nadporučnika Hofrichtera strogo prema vojničkomu zakonu. S oficijelne se strane saobćuje, da će se

presuda proglasiti s potankom obrazlozhom, kao u građanskom kaznenom postupniku, tako da će biti poznate činjenice, na osnovu kojih će se izreći presuda. Ratni će se sud pod izvjestno sastati koncem ovoga mjeseca, najkasnije početkom svibnja.

Osiguranje seljačkih posjeda. — Ministarstvo pravde je izdalo naredbu, po kojoj se odsada ne smiju na dražbu stavljati seljački posjedi kao cjelina, kako se to dosada radilo. Od sada će se — u nekojim se krajevima u tome smislu već prakticiralo — stavljati na dražbu pojedine parcele ili pojedine zemljišne komplekse. To pak nije dopušteno u tom slučaju, ako se zemljište dade racijonalno i korisnosno obraditi, jer se tom dražbom inače ciepaaju liepi posjedi. Sudovi imaju dužnost, da se informiraju kod nadglednika ili kod gospodarskih udruga ako sami ne bi znali, da li neki posjed sačinjava cjelinu ili ne. Na taj način s jedne strane preporučuje se komandanje posjeda, koji tvore gospodarsku cjelinu, a s druge se pomaže seljacima, kojima imanje ide na dražbu. Tim se pak dražbovanjem pojedinih parcela kadkada posjednika, komu je radi malih dugova posjed došao na dražbu, tako opte pridigne, i to kupovanjem malih parcela, a i država opte ima svoju korist iz toga, jer dobija veću svote.

Životnenska banka u Pragu povisuje svoju dioničku glavnicu od 40 na 50 milijuna kruna. U tu je svrhu pred nekoliko dana otvorila nutarnju subskripciju, koja je bila ograničena jedino na stare dioničare, i kako doznajemo, već za ovo nekoliko dana upisan je cio broj novih dionica (50.000 komada od po nom. kruna 200.—), ponudjeno je za subskripciju starij dioničarima po K 240.—, a novim po K 248.— po komadu, tako da će na nove dioničare otpasti vrlo mali dio. — Kako saznajemo, htjela je Životnenska banka sudjelovati kod povišenja dioničke glavnice Centralne banke i štedionice u Sarajevu, no u tome nije imala sreće, pošto je dotična banka — iz nepoznatih nam razloga — dala prvenstvo pored Prv. Hrvatske štedionice u Zagrebu, dvjema bečkim bankama, kojima je na ovaj način otvoren put u Bosnu.

Slavno uređništvo

„Hrvatske Rieči“

Šibenik.

Izolite, odnosno članka „Naknadni Izbori“ u splitskom srežu tiskanog u broju 244 u subotu 19. ožujka 1910. „Hrvatske Rieči“ uvrstili u istu sledieći moj:

Izpravak.

Nije istina da zadnjih izbora za sabor, ja ili tko drugi iz moje pisarne smo branili pred sudom jednu biednu udovicu iz Solte, političku privrženicu, za čin usukobusa sa izbornim zakonom i da je ista morala mi platiti za razpravu, odveć lasnu, slano t. j. 30 kruna, tako da je morala založiti naušnice, koje da joj je izkupio načelnik Solte; nego je nasuprot istina da u političkim izborima ne glasuju ženske i da u izboru za sabor Solte ne glasuje za zastupnika grada Splita, kao što je također istina, da smo ja i drugi iz moje pisarne branili badava sve one, koji su se meni obratili za obrane radi izbornih prestupaka i prekršaja toli u izborima zastupnika splitskoga sreža za carevinsko Vieće god. 1907, koji za Sabor god. 1908. i da niasmo od ovih primili ni prebijejene pare.

Nije istina da je meni izgla načelnik Solte primjetio, da se onako ne postupa i da zadanu rieč treba održati; nego je naprotiv istina da sam ja i u ovim slučajevima kao vazda i u drugima zadanu rieč održao.

Nije istina da je kotarski poglavar Dr. Madirazza sutradan po odreci Bulića bio „u to ime“ kod mene na sielu i zadržao se blizu dva sata, nego je nasuprot istina da je isti Dr. Madirazza, dok još bijaše na dopustu, bio kod mene više dana nakon odreke monsignora Bulića i da sam ga ja zadržao dobar sat i pol, ali ne „u to ime“.

Nije istina da u mojoj „Pregršti šušnja“ stoji tiskano:

Spalatinada to je petrada
sviju porkada,
nego naprotiv na strani 105:

Spalatinada — to je petrada
praznih parada.
Split, 24. ožujka 1910.

Dr. Vicko Mihaljević.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Amerikanskih krmaka
fine pasmine, obaju spola za rasu, starih 6 mjeseci, tko želi nabaviti, neka se obrati uz po-tanje uvjete na

Nikolu Krkavicu posjednika Knin.

Čahka zaslužba za svakog. 4 do 10 kruna

zaradi dnevno kroz prodaju jednog za svakog neophodno potrebitog predmeta. Sažite Vašu adresu uz k tomu priloženih 75 filira u poštanskim biljegama i dostaviti će Vam se uzorci i prošpekti.

Tvrđka F. P., 208 Beč, VII. Mariahilferstrasse 76. 5-13

Objava.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, najskoli trgovcima i obrtnicima, da sam nau-
moskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše občinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem tudja poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređena sasvim po zahtevima moderne tehnike i biti će snabdjevena sa onim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt. Prama tomu očekujem, da ću u ovom pod-
hvatiti bit izdašno podpomozhen t. j. pojačan členjenim naručama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

Trgovac i posjednik.

45

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, urezna, za želju, kazal die i pjesove. Osim toga zastore, prostirace, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa

strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1. IX. Glavna ulica.

Mreža (ribarskih) bogato skladište

kao i zastupstvo od prvih svjetskih

tvornica mreža od pamuka

prve zajamčene vrsti. Cijena umjerena

Juraj Gamulin

14-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija)

Medjunarodna pripomoćna zadruga „Balkan“ u Zagrebu

izplatila je u godini 1910. slijedeće posmrtnice:

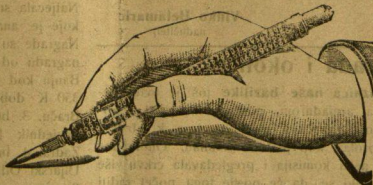
I.	II.	86.	Vojaković Diko	Bjelina	Kruna	2.000
I.	II.	275.	Mihum Stjepan	Sv. Ivan Zelina-	"	1.000
I.	II.	316.	Kajon Abraham Erza	Sarajevo	"	2.000
I.	II.	199.	Cvetović Mihajlo	Zakup	"	2.000
I.	II.	365.	Petrović Uroš	B. Kostajnica	"	1.000
I.	II.	162.	Guteša Stanko	Zavidovič	"	1.000
I.	II.	209.	Morišec Hinko	Varaždin	"	1.000
II.	IV.	8.	Kolumbus Nikola	Ogulin	"	2.000
I.	II.	428.	Danon Mihael Heski	Visoko	"	1.000
I.	II.	209.	Milič Milan	Jamnica dvor	"	2.000
II.	IV.	82.	Lampach Adolf	Križevci	"	2.000
II.	IV.	332.	Vugrinović Stjepan	Vrbovac	"	1.000
I.	II.	48.	Martin Heruc	Križevci	"	2.000
I.	II.	105.	Bujak Ilija	B. Brod	"	2.000
I.	II.	32.	Senk Lujza	Oblaj	"	1.000
I.	II.	216.	Eremije Kade	Osijek	"	2.000
I.	II.	80.	Perić Pero	Sarajevo	"	1.000
II.	IV.	337.	Sarabok Mihael	Sarajevo	"	1.000
II.	V.	170.	Sarabok Mihael	Sarajevo	"	1.000
I.	I.	68.	Gibač Franjo	Vrbovac	"	1.000
I.	II.	328.	Stolz Jozef	Sarajevo	"	1.000
I.	II.	388.	Gibač Franjo	Vrbovac	"	1.000
I.	II.	111.	Sahin Ivanišević Iv.	Blatnica-Teslić	"	2.000
I.	II.	272.	Čukac Hermann	Varaždin	"	1.000
I.	II.	18.	Danon Jakob Isak	Sarajevo	"	1.000
II.	IV.	296.	Dočkal Josip	Zlatar	"	2.000
II.	III.	352.	Dimec Pavel	Zagreb	"	2.000
I.	I.	91.	Gjordjević Marijan	Brčko	"	2.000
II.	II.	77.	Danon David Isak	Gračanica	"	2.000
I.	I.	9.	Vugrinović Stjepan	Vrbovac	"	1.000
I.	I.	235.	Popović Sava	Ogulin - Josipdol	"	2.000
I.	I.	409.	Sahin Ivan	Teslić	"	2.000
II.	I.	184.	Kamechil Ref. Sam.	Sarajevo	"	2.000
II.	I.	277.	Frank Adam	Sarajevo	"	2.000
II.	II.	256.	Bildhauer Kata Ivan	Zagreb	"	2.000
II.	III.	170.	Gärtler Pavao	Zagreb	"	2.000
I.	I.	493.	Milanović Jovo	Visoko	"	1.000
I.	I.	59.	Stolz Katarina	Sarajevo	"	1.000
I.	I.	418.	Havijo Benjamin Rebi	Sarajevo	"	1.000
II.	II.	193.	Skoković Stjepan	Križevac	"	2.000
II.	II.	61.	Samakovića Daniel M.	Sarajevo	"	2.000
II.	III.	133.	Gumbišić Petar	Ljubuški	"	2.000
II.	III.	61.	Katan Moise I.	Sarajevo	"	2.000
II.	III.	346.	Vucelić Simo	Dubrava	"	2.000
I.	I.	392.	Bujak Ilija	B. Brod	"	2.000
II.	III.	365.	Passi Gustav	Fiuma	"	2.000
II.	IV.	121.	Passi Gustav	Fiuma	"	2.000
I.	I.	461.	Kabiljo Daniel Salo	Sarajevo	"	2.000
II.	I.	175.	Paškvan Lucija	Sušak	"	2.000
II.	I.	317.	Lončar Ivan	Sušak	"	2.000
II.	I.	272.	Višnjić Ilija	Dubrava	"	2.000
II.	IV.	163.	Paškvan Lucija	Sušak	"	2.000

Traže se povjerenici uz povoljne uvjete.

Reflektanti neka se obrate na: Iliju Ivkovića, Split. 3-3

Čudo američanske industrije jest novoizumljeno

Držalo za zbrajanje („Maxim“)

uredjeno spremom za
crnilo i olovku.

Ovaj izvanredno duhovito konstruiran aparat služi u svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svojstvo jednostavno rukovodjenje i bezprikorna funkcija. S jedne strane uklanja duševno opterećenje, jer se kroz satove neprestano radeci sa „Maxim“-držalom, ne opaža nikakova klomlost duha i toli štetna živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i prištednja vremena zajamčena. Cijena po komadu sa točnom i lahko shvatljivom uputom K 10-60 za pouzetećem uz dostavu svoje upisnice K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravnništva Em. Erb-er, Beč, II/8, Enns-gasse broj 21. 8-12

Hrvatska vjeresijska banka Podružnica Šibenik.

Dionička glavica - -
- - - - K 1.000.000

Pričuvena zaklada i pritičici K 150.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto ko-
rentu u ček prometu; eskomptuje
mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja
vrednime. Devize se preuzimlju naj-
kulantnije. Izplate na svim mjestima
tu i inozemstva obavljaju se brzo
i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire,
razteretnice, založnice, srečke, va-
lute, kupone. Prodaja srečaka na
obročno odplaćivanje. Osjeganje
proti gubitku kod zdriebanja. Revi-
zija srečaka i vrednostnih papira
bezplatno. Unovčenje kupona bez
odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne
i srebrne predmete, drago kamenje
i t. d. uz najkulantnije uvjete.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg
živeža, brašna najglasovitijih mlinoava, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta nvela škont od 2%, na svu robu bez razlike,
za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patrioćna je dužnost svakog našeg trgovca.
Cienike i uzorke šalje se badava na zahtiev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:

S. H. Škerl, Trst.

1911.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Telefon br. 1930.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano

sudje, ockaline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročutih stvari u ockalini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtiev šalju se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim
našim trgovcima.

26. II.